

# KÜRESEL REKABET GÜCÜ AÇISINDAN TÜRKİYE’NİN KONUMU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Serap OVALI<sup>1</sup>

## ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’nin küresel rekabet gücünü analiz etmek ve güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktır. Bu amaçla çalışmada öncelikle rekabet gücünü belirleyen etmenler ortaya koyulmuş ve bu etmenler açısından Türkiye’nin rekabet gücü, Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum-WEF) tarafından yayınlanan Küresel Rekabet Gücü Endeksi (The Global Competitiveness Index-GCI) verilerinden yararlanılarak, benzer gelişmişlik düzeyindeki ülkeler ile kıyaslanmak suretiyle analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen bulgular, Türkiye’nin özellikle “Piyasanın büyüklüğü”, “İş piyasasının gelişmişliği” ve “Mal piyasasının etkinliği” alanlarında avantajlı olduğunu buna karşın “Emek piyasasının etkinliği”, “Makro-ekonomik istikrar”, “Yüksek öğrenim ve mesleki eğitim” ile “Teknolojik hazırlık” alanlarında ise dezavantajlı olduğunu göstermektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Küresel Rekabet Gücü, Rekabet Gücü Ölçümü, Yenilikçilik

**JEL Sınıflandırması:** O31, E60, R38,

## AN ASSESSMENT ON TURKEY’S POSITION IN TERMS OF THE GLOBAL COMPETITIVENESS

### ABSTRACT

In this study, it is aimed to analyse Turkey’s competitiveness and to reveal its strong and weak aspects. With this purpose, the factors determining the competitiveness are presented primarily in the study. In terms of these factors, Turkey’s competitiveness is analyzed by comparing with the other countries which have the same development level. It is used the data of ‘The Global Competitiveness Index’ used by World Economic Forum. The findings indicate that Turkey is especially advantageous in the fields of “Market size”, “Business sophistication” and “Goods market efficiency”. However, it is disadvantageous in the fields of “Labor market efficiency”, “Macroeconomic environment”, “Higher education and training” and “Technological readiness”.

**Keywords:** Global Competitiveness, Competitiveness Measurement, Innovation

**JEL Classification:** O31, E60, R38,

---

<sup>1</sup> Yrd.Doç.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF, İletişim Fakültesi, sovali@ktu.edu.tr

## 1. Giriş

Ulusal rekabetçilik kavramı, pek çok kaynak tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. Örneğin Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum-WEF), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD), Uluslararası Kalkınma Yönetimi Enstitüsü (International Institute for Management Development-IMD), rekabetçiliği genel refah artışına dönüştüren piyasa başarısı olarak ifade etmektedirler (Wang, 2004: 302). WEF, rekabet gücünü, bir ülkede sürdürülebilir büyümeyi sağlayacak olan kurumların, politikaların ve üretim faktörlerinin tümünü kapsayan verimlilik düzeyi olarak tanımlamaktadır. OECD'ye göre ise rekabet gücü, serbest piyasa koşulları altında, bir ülkenin reel milli gelirini artırmasına paralel olarak yabancı rekabete dayanabilecek mal ve hizmet üretebilme yeteneğidir (Reinert, 1994:3) Dünyada küresel rekabet düzeyinin her geçen gün artmasıyla birlikte rekabetin temeli de giderek bilginin üretilmesine doğru kayma göstermiştir. Ülkelerin milli değerlerinde, kültürlerinde, ekonomik yapılarında, kurumlarında ve tarihlerindeki farklılıklar gibi faktörlerin tamamı rekabet gücünün farklılaşmasına katkı sağlamaktadır. Hiçbir ülke bütün sektörlerde rekabet üstünlüğü elde edememekte çevresel faktörlerine bağlı olarak ancak belirli sektörlerde başarılı olabilmektedir. Ülkelerin uluslararası rekabetçiliğinin büyük oranda, döviz kuru, faiz oranları gibi makroekonomik göstergeler ile işgücü maliyetleri ve ölçek ekonomileri tarafından belirlendiği görüşü yaygın olarak kabul görmektedir (Porter, 1990:73).

Küreselleşmenin ilk etkisi kendisini ekonominin hemen her alanında rekabetçi baskıların ortaya çıkmasıyla göstermektedir. Mal rekabetinin, ülkeler arasındaki mal fiyatları farklılıklarını ortadan kaldırması beklenmektedir. Uluslararası ticaret teorilerine göre ulaşım maliyetlerinin ve ticaret kısıtlamalarının olmadığı ve tüm ülkelerin teknolojik şartlarının aynı olduğu varsayımı altında mal fiyatlarındaki bu eşitlik, aynı zamanda reel ücret ve faiz oranlarının da eşitlenmesine yol açmaktadır. Ancak gerçek dünyada bilindiği gibi malların ülkeler arasındaki ticaretinde ulaşım maliyetleri vardır. Ayrıca ülkeler arasında teknolojik düzey farklılıkları mevcuttur. Yine ülkeler arasında emeğin verimlilik farklılıkları da göz önüne alındığında uluslararası faktör fiyatlarının eşitlenmesi mümkün olamamaktadır. Bu da faktör fiyatlarında rekabeti arttırarak uluslararası faktör akımını teşvik etmektedir (Siebert ve Klodt, 1999:116). Küreselleşmenin rekabet üzerindeki bir diğer etkisi de, rekabetin işletmeler düzeyinden hükümetlere içine alacak şekilde genişlemesidir. Günümüzde hükümetler potansiyel yatırımları ülkelere çekebilmek için çok çeşitli yatırım imkanları sunarak rekabet etmektedir. Uluslararası yatırımcılar ya düşük maliyetli-gelişmemiş altyapılı veya yüksek maliyetli-gelişmiş altyapılı ülkelere birini seçmekte, hem yüksek maliyetli hem de yetersiz altyapılı ülkeleri ise tercih etmemektedirler. Bu tip rekabete, "kurumsal rekabet" denilmektedir (Aykaç, Parlak ve Özdemir, 2009:36).

Türkiye'nin rekabet gücünün uluslararası alandaki konumunu analiz etmek amacıyla ortaya koyulan bu çalışma şu şekilde planlanmıştır. Çalışmanın ikinci

bölümünde küresel rekabet gücü ve ölçümü hakkında bilgi verilmiş ve analizlerde yaygın olarak kullanılan Küresel Rekabet Endeksi açıklanmıştır. Üçüncü bölümde ise WEF'in 2012 yılında yayımladığı, "2013-2014 Küresel Rekabet Raporu" verilerinden yararlanılarak Türkiye'nin rekabet gücü analiz edilmiştir. Analiz, küresel rekabet gücü bileşenlerinin her biri için ayrı ayrı yapılmıştır. Sonuç bölümünde ise Türkiye'nin güçlü ve zayıf yönleri ortaya koyulmuş ve alınması gereken önlemler üzerinde durulmuştur.

## 2. Küresel Rekabet Gücünün Ölçülmesi

Rekabet gücünün ölçülmesi oldukça güç ve tartışmalı bir konudur. Konunun güçlüğü, rekabet gücünü belirleyen bazı nitel faktörlerin ölçülmesinin zorluğundan, tartışmalı olması ise değerlendirmelerin öznellikten uzak olmamasından kaynaklanmaktadır. Çeşitli kurumlar tarafından değişik rekabet gücü tanımlarına göre belirli endeksler üretilebilmektedir. Konu ile ilgili karmaşanın bir diğer sebebinin de rekabet gücü konusunun birçok disiplinin ilgi alanına girmesi nedeniyle tek bir kuramsal temelin bulunmaması olduğu öne sürülmektedir (Adıgüzel, 2013:2-3) Rekabetçilik düzeyinin belirlenmesi üzerine araştırmalar yapan birçok kuruluş bulunmaktadır. Her bir kuruluş, farklı ölçüm metodolojileri kullanarak bir ülkenin rekabetçilik düzeyini belirleyen farklı parametreler üzerine yoğunlaşmıştır. Bununla birlikte bu kuruluşların ortak amaçları, ülkelerin vatandaşlarına sunduğu sosyo-ekonomik ortamın kalitesini belirlemek ve bu ortamın iyileştirilerek insanların refahlarını arttırmaya yönelik önlemler alınması için bir rehber sunmaktır(Gökmenoğlu, Akal, Altunışık, 2012:26).

Bu bölümde akademik çalışmalarda yaygın olarak kullanılan ve WEF tarafından, ülkelerin rekabet düzeyini niceliksel olarak ölçmek üzere oluşturulan Küresel Rekabet Gücü Endeksi (The Global Competitiveness Index-GCI) açıklanacak ve ilerleyen analizlerde GCI kullanılacaktır.

### 2.1 Dünya Ekonomik Forumu Küresel Rekabet Gücü Endeksi-GCI

WEF, ülkeleri rekabet güçlerine göre sıraladığı Küresel Rekabet Edebilirlik Raporu'nu 1979 yılından beri yayımlamaktadır. Bu rapor, ekonomik büyümenin temel faktörlerini anlamak konusunda katkıda bulunmakta, bazı ülkelerin ekonomik büyümesini artırmadaki başarısının nedenini açıklamada yardımcı olmakta ve politika uygulayıcıları ve iş dünyasında faaliyet gösteren yöneticilere gelişmiş bir ekonomi için gerekli olan enstrümanlar konusunda fikir vermektedir (WEF, 2012).

WEF, raporlarında uluslararası kaynaklardan elde edilen nicel göstergelerden ve Yönetici Görüşü Anketi verilerinden elde edilen nitel göstergelerden yararlanmaktadır. *Nicel göstergeler*, ülkelerin enflasyon oranı, kamu borcu ve internet erişim oranı gibi verilerine ilişkin göstergelerdir. *Nitel göstergeler* ise, yargı bağımsızlığı, yolsuzluğun varlığı gibi kurumsal faktörlere ilişkin bilgiler olup bu konularda şirket yöneticileriyle yapılan anket çalışmaları sonucunda elde edilmektedirler.

GCI, ulusal rekabetçilik konusunda mikroekonomik ve makroekonomik durumu kapsamlı şekilde analiz eden bir yapıya sahiptir ve üç temel prensibe dayanmaktadır. Bu prensipler şöyle sıralanabilir; 1) Rekabet gücünün belirleyicileri komplekstir ve rekabet gücü ölçümü 12 ana başlık altında yapılır. 2) Ekonomik kalkınma, başarılı gelişmenin dinamik bir sürecidir ve üç safhadan oluşmaktadır. Bu safhalar; Faktör Temelli Gelişim Aşaması, Verimlilik Temelli Gelişim Aşaması ve Yenilikçilik Temelli Gelişim Aşamasıdır. 3) Ekonomiler, bir safhadan daha gelişmiş diğer safhaya geçerek gelişirler (WEF, 2012).

GCI, kısa ve uzun vadeli olarak ülkeleri kurumsal ve politik yönden değerlendirmektedir. Endeksin hesaplanmasında 12 bileşenin ve birbirini tamamlayan verilerin oluşturduğu üç temel faktörden yararlanılmaktadır. Şekil 1’de küresel rekabetin belirleyici unsurları görülmektedir. Birinci temel faktör “**Temel Gereksinimler**”dir ve Kurumlar, Altyapı, Makroekonomik Çevre ile Sağlık ve Temel Eğitim’e ait veriler bir araya getirilerek oluşturulmaktadır. İkincisi ise “**Verimlilik Artırıcı Faktörler**”dir ve Yüksek Öğrenim ve Mesleki Eğitim, Mal Piyasasının Etkinliği, İşgücü Piyasasının Etkinliği, Finansal Piyasasının Gelişmişliği, Teknolojik Hazırlık ve Piyasanın Büyüklüğü verilerinin birleşimi şeklinde hesaplanmaktadır. Son faktör ise İş Piyasasının Gelişmişlik Düzeyi ve Yenilikçiğe ait verileri kapsayan “**Yenilikçilik ve Çeşitlilik Faktörleri**”dir.

Şekil: 1 Küresel Rekabet Endeksinin Belirleyicileri



Kaynak: WEF (2013), Küresel Rekabetçilik Raporu 2013-2014:9.

Endeksin hesaplanmasında kullanılan 12 bileşenin neyi ifade ettiği ve önemi şu şekilde özetlenebilir;

**1. Kurumlar;** bireylerin, firmaların ve devletin gelir ve refah artışı oluşturmak üzere ilişki içerisinde olduğu hukuksal ve yönetsel çevreyi ifade etmektedir. **2.**

**Altyapı;** kaliteli bir fiziki altyapı, ekonomik faaliyetlerin verimliliğini arttırmakta ve bölgeler arasındaki mesafenin etkisini azaltarak ticareti kolaylaştırmak yoluyla rekabetçiliği arttırmaktadır. **3. Makroekonomik Çevre;** makroekonomik çevre koşulları, hem ekonominin sürdürülebilir büyümesini sağlamak hem de ülkenin rekabetçiliğini arttırmak açısından önemlidir. **4. Sağlık ve Temel Eğitim;** sağlıklı bir işgücü ülkenin üretkenliği ve verimliliği dolayısıyla da rekabetçiliği açısından önem taşımakta, temel eğitim ise çalışanların verimini arttırmaktadır. **5. Yüksek Öğrenim ve Mesleki Eğitim;** bu bileşen lise ve yükseköğretim kurumlarına kayıt oranları gibi değişkenleri kapsamakta ve işgücünün değişen ekonomik şartlara ve üretim sistemine uyum sağlayabilmelerine olanak vermektedir. **6. Mal Piyasasının Etkinliği;** Bu bileşen rekabet ve talep koşullarının niteliğini kapsamaktadır. Mal piyasasının sağlıklı işlemesi, iç ve dış piyasalarda sağlıklı bir rekabet, pazar etkinliğinin sağlanması ve piyasanın talepleri ile uyumlu bir yapının oluşturulması açısından önemlidir. **7. İşgücü Piyasasının Etkinliği;** bu bileşen ücretlerin esnekliği ve işgücü kapasitesinin etkin biçimde kullanımı gibi faktörlerden oluşmaktadır. İşgücü piyasasının etkinliği, piyasanın esnekliği ve çalışanları en verimli oldukları alanlara sevk etmek açısından önemlidir. **8. Finansal Piyasasının Gelişmişliği;** Finansal piyasaların sağlıklı işlemesi, kaynakların politik kaygılarla belirlenen noktalar yerine en etkin alanlara yönlendirilmesini sağlayarak en yüksek beklenen getirinin elde edilmesini sağlamaktadır. **9. Teknolojik Hazırlık;** Bu bileşen endüstriler tarafından verimliliğin artırılabilmesi için teknolojik ortamın ne ölçüde oluşturulduğunu ifade etmektedir. **10. Piyasasının Büyüklüğü;** Büyük piyasalar firmaların ölçek ekonomisinin avantajlarından yararlanmasına izin vererek, üretkenliği de olumlu etkilemektedir. **11. İş Piyasasının Gelişmişliği;** İş piyasasının gelişmesi üretkenliği artırarak rekabet gücünü olumlu etkilemektedir. Gelişmiş işletme faaliyetleri mal ve hizmet üretiminde daha yüksek bir etkinliğin oluşmasına olanak sağlamaktadır. **12. Yenilikçilik;** Kurumların iyileştirilmesi, altyapının yapılması, makroekonomik istikrarsızlığın azaltılması ya da beşeri sermayenin iyileştirilmesi sayesinde ciddi kazanımlar elde edilebilir, ancak tüm bu faktörler nihayetinde azalan bir verim sağlamaktadır (WEF, 2013). Yenilikçilik, gelecek nesiller için rekabet edebilirliğin, istihdam artışının ve daha yüksek düzeyde bir yaşam standardının temel etmenidir ve yeni endüstrilerin ve yeni iş olanaklarının ortaya çıkmasına, iş hacminin artmasına ve iş olanaklarının iyileşmesine yol açarak ülkenin rekabetçiliğine katkı sağlamaktadır (U.S.Department of Commerce, 2012).

GCI'nın hesaplanmasında ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre rekabet gücünü etkileyen faktörlerde ortaya çıkan farklılıklar da göz önüne alınmaktadır. Zira gelişmiş bir ülke ile gelişmekte olan bir ülkenin rekabet gücünü geliştirmesi farklı yöntemlerle olmaktadır. Bu husus gözönüne alınarak, ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (KBGSYİH) değerleri kullanılmaktadır. Böylece öncelikle KBGSYİH değerlerine göre ülkeler gelişme düzeylerine göre sınıflandırılıp daha sonra rekabetçiliğin temel bileşenlerine farklı ağırlıklar verilerek ülkelerin rekabet gücü belirlenmektedir. Rekabet gücü hesaplamasına geçmeden önce ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre sınıflandırılması

yapılmaktadır. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin sınıflandırılması ve alt endekslerin ağırlıkları Tablo 1’de verilmiştir.

**Tablo:1 Gelişmişlik Düzeyini Belirlemeye Yönelik Gelir Eşikleri ve Temel Faktörlerin Ağırlıkları**

	Ülkelerin Gelişmişlik Düzeyi				
	Faktör Temelli	Faktör Temelliden Verimlilik Temelliye Geçiş	Verimlilik Temelli	Verimlilik Temelliden Yenilikçilik Temelliye Geçiş	Yenilikçilik Temelli
<b>Gelir Eşikleri</b>					
KBGSYİH (\$)	<2.000	2.000-2.999	3.000-8.999	9.000-17.000	>17.000
<b>Faktörlerin Ağırlıkları</b>					
Temel Gereksinimler Faktörünün Ağırlığı	%60	%40-%60	%40	%20-%40	%20
Verimlilik Arttırıcı Faktörlerin Ağırlığı	%35	%35-%50	%50	%50	%50
Yenilikçilik ve Çeşitlilik Faktörlerinin Ağırlığı	%5	%5-%10	%10	%10-%30	%30

Kaynak: WEF (2013), Küresel Rekabetçilik Raporu 2013–2014: 10.

WEF’in 2013-2014 Küresel Rekabetçilik Raporu’nda KBGSYİH’sı 2,000\$’dan düşük olan ülkeler “Faktör Temelli” gelişmişlik düzeyinde kabul edilmiş ve bu ülkelerin rekabet gücünün hesaplanmasında ağırlığı en fazla olan faktör “Temel Gereksinimler” faktörü olmuştur. Bu ülke grubundaki ülkeler için bu faktörünün ağırlığı %60 iken “Yenilikçilik ve Çeşitlilik” faktörünün ağırlığı ise yalnızca %5’tir. Diğer taraftan “Yenilikçilik Temelli” gelişme düzeyindeki ülkeler KBGSYİH değeri 17.000 ve daha yüksek olan ülkelerdir ve bu ülkeler için rekabet gücünün hesaplanmasında “Yenilikçilik ve Çeşitlilik” faktörünün ağırlığı %30, Temel Gereksinimler Faktörünün ağırlığı ise %20’dir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi arttıkça yenilikçilik faktörünün öneminin arttığı açıkça görülmektedir.

WEF, toplam 148 ülke için hesaplama yapmış olduğu 2013-2013 Küresel Rekabetçilik Raporunda, öncelikle ülkeleri gelişmişlik düzeyine göre 5 ayrı kategoriye ayırmıştır. Tablo:2’de WEF’in Raporunda ülkelerin gelişmişlik aşamalarına göre sınıflandırması verilmiştir.

2012 yılı KBGSYİH’sı 10,609\$ olan Türkiye, Rapor’da “**Verimlilik Temelliden Yenilikçilik Temelliye Geçiş**” aşamasında değerlendirilmiş ve rekabet gücü endeksi hesaplamasında Türkiye için “Temel Gereksinimler” faktörünün ağırlığı %36, “Verimlilik Arttırıcı” faktörünün ağırlığı %50, “Yenilikçilik ve Çeşitlilik” faktörünün ağırlığı ise %14 olarak alınmıştır (WEF, 2013:372).

**Tablo: 2 Ülkelerin Gelişmişlik Düzeylerine Göre Sınıflandırılması**

Faktör Temelli Ekonomiler (38 Ülke)	Faktör Temelliden Verimlilik Temelliye Geçiş Ülkeleri (20 Ülke)	Verimlilik Temelli Ekonomiler (31 Ülke)	Verimlilik Temelliden Yenilikçilik Temelliye Geçiş Ülkeleri (22 Ülke)	Yenilikçilik Temelli Ekonomiler (37 Ülke)
Bangladeş, Benin, Burkina Faso, Burundi, Kamboçya, Kamerun, Çad, Etiyopya, Fil Dişi Sahili, Cum.Gambiya, Gana, Guinea, Haiti, Hindistan, Kenya, Kırgızistan, Lao PDR, Lesotho, Liberya, Madagaskar, Malavi, Mali, Moritanya, Mozambik, Myanmar, Nepal, Nikaragua, Nijerya, Pakistan, Ruanda, Senegal, Sierra Leone, Tanzanya, Uganda, Vietnam, Yemen, Zambiya, Zimbabve	Angola, Azerbaycan, Cezayir, Ermenistan, Bhutan, Bolivya, Botswana, Brunei, Gabon, Honduras, İran, Kuveyt, Libya, Moğolistan, Moldavya, Fas, Filipinler, Suudi Arabistan, Sri Lanka, Venezuela	Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Cape Verde, Çin, Guatemala, Guyana, Güney Afrika, Gürcistan, Doğu Timor, Dominik Cum., Ekvator, Mısır, El Salvador, Endonezya, Jamaika, Karadağ, Kolombiya, Makedonya, Mauritius, Namibia, Paraguay, Peru, Romanya, Sırbistan, Surinam, Svaziland, Tayland, Tunus, Ukrayna, Ürdün,	Arjantin, Barbados, Brezilya, Şili, Kosta Rika, Hırvatistan, Estonya, Kazakistan, Macaristan, Letonya, Lübnan, Litvanya, Malezya, Meksika, Panama, Polonya, Seyşeller, Rusya Federasyonu, Slovakya, <b>Türkiye</b> , Umman, Uruguay,	ABD, Almanya, Avustralya, Avusturya, Bahreyn, Belçika, Birleşik Arap Emirlikleri, Çek Cum., Güney Kıbrıs, Danimarka, Fransa, Finlandiya, Hollanda, Hong Kong, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Katar, Kore Cum., Lüksemburg, Malta, Norveç, Portekiz, Porto Riko, Singapur, Slovenya, Tayvan, Trinidad ve Tobago, Yeni Zelanda, Yunanistan,

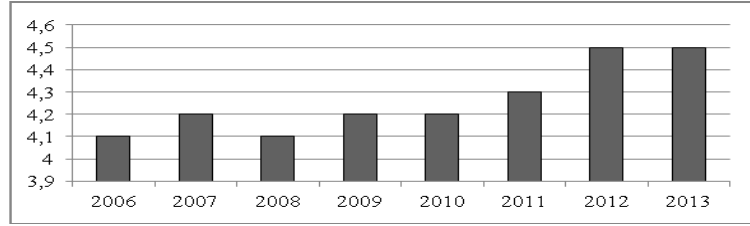
Kaynak: WEF (2013), Küresel Rekabetçilik Raporu 2013–2014: 11.

Hesaplamaya dahil edilen ülkelerden, 38’i “Faktör Temelli” gelişme aşamasında, 20’si “Faktör Temelliden Verimlilik Temelliye Geçiş” aşamasında, 31 ülke “Verimlilik Temelli” gelişme aşamasında Türkiye’nin de aralarında bulunduğu 22 ülke “Verimlilik Temelliden Yenilikçilik Temelliye Geçiş” aşamasında 37 ülke ise “Yenilikçilik Temelli” gelişme aşamasında bulunmaktadır. Türkiye ile aynı kategoride olan ülke grubunda AB üyesi Hırvatistan, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Polonya ve Slovakya’da bulunmaktadır. Yenilikçilik temelli ekonomiler içerisinde ise ABD, Avustralya gibi ülkelerin yanı sıra Güney Kıbrıs ve Yunanistan da dahil olmak üzere 20 AB ülkesi bulunmaktadır.

### 3. Türkiye’nin Rekabet Gücünün Analizi

Bu bölümde öncelikle Türkiye’nin yıllar itibariyle küresel rekabet düzeyindeki gelişme analiz edilecek ve Dünya ülkeleri içerisindeki konumu üzerinde durulacaktır. Türkiye için WEF tarafından hesaplanan rekabet gücü endeksinin 2006 yılından itibaren gelişimi Grafik 1’de verilmiştir.

Grafikte 2008 yılında rekabet endeksinde azalma olduğu bu yıldan sonra ise giderek artış gösterdiği görülmektedir. Türkiye’nin 2012 yılı verileri esas alınarak hazırlanan WEF, 2013-2014 Raporunda küresel rekabet endeksi 4,5 olarak hesaplanmıştır. Bu değer ile Türkiye 148 ülke içerisinde 44.sırada yer almaktadır.

**Grafik: 1 Türkiye'nin Küresel Rekabet Endeksi Gelişimi (2006-2013)**

Kaynak: WEF, Küresel Rekabetçilik Raporları.

### 3.1. Türkiye'nin Rekabet Gücünün Dünya Ülkeleriyle Karşılaştırılması

2010-2011 Raporunda Türkiye 8.723 \$ KBDGSYİH değeri ile “Verimlilik Temelli Ekonomi” gelişmişlik seviyesinde yer almış ve buna göre ağırlıklandırılarak yapılan hesaplamalarda 139 ülke içinde 61. sırada yer almıştır. 2011-2012 Raporunda Türkiye 10,399 \$'a yükselen KBDGSYİH ile “Verimlilik Temelliden Yenilikçilik Temelliye Geçiş” aşamasına yükselmiş ve 142 ülke içinde 59. sıraya yerleşmiştir. 2012-2013 Raporunda yine 10.522\$ KBDGSYİH ile aynı kategoride ve 144 ülke arasında 43. sırada yer almış ve son olarak 2013-2014 Raporunda ise 10,609\$ ile 148 ülke içerisinde 44.sırada yer almıştır. Türkiye'nin rekabet gücü endeksi ve 12 bileşene göre değerleri ile dünyadaki sıralaması Tablo 3'de verilmiştir. 2013-2014 dönemi Küresel Rekabetçilik Endeksi hesaplamalarına göre Türkiye'nin bir önceki yıla oranla 1 sıra gerilediği görülmektedir.

**Tablo:3 Türkiye'nin Rekabet Gücü Endeksi ve Dünya Sıralamasındaki Yeri (2009-2013)**

	2010-2011 Raporu		2011-2012 Raporu		2012-2013 Raporu		2013-2014 Raporu	
	Puan (1-7)	Sıra (142)	Puan (1-7)	Sıra (142)	Puan (1-7)	Sıra (144)	Puan (1-7)	Sıra (148)
<b>Rekabet Gücü Endeksi</b>	4,2	61	4,3	59	4,5	43	4,5	44
<b>Temel Gereksinimler</b>	4,5	68	4,6	64	4,8	57	4,8	56
1. Kurumlar	3,6	88	3,7	80	4,0	64	4,1	56
2. Altyapı	4,2	56	4,4	51	4,4	51	4,5	49
3. Makroekonomik Çevre	4,5	83	4,8	69	4,9	55	4,6	76
4. Sağlık ve Temel Eğitim	5,6	72	5,6	75	5,8	63	5,9	59
<b>Verimlilik Arttırıcı Faktörler</b>	4,2	55	4,2	52	4,4	42	4,4	45
1. Yüksek Öğr. ve Mesleki Eğitim	4,0	71	4,0	74	4,1	74	4,3	65
2. Mal Piyasasının Etkinliği	4,2	59	4,4	47	4,6	38	4,5	43
3. İşgücü Piyasasının Etkinliği	3,6	127	3,5	133	3,8	124	3,7	130
4. Finansal Piy. Gelişmişliği	4,2	61	4,3	55	4,5	44	4,4	51
5. Teknolojik Hazırlık	3,9	56	3,9	55	4,3	53	4,1	58
6. Piyasasının Büyüklüğü	5,2	16	5,2	17	5,3	15	5,3	16
<b>Yenilikçilik ve Çeşitlilik</b>	3,6	57	3,6	58	3,8	50	3,9	47
1. İş Piyasasının Gelişmişliği	4,2	52	4,1	58	4,3	47	4,4	43
2. Yenilikçilik	3,1	67	3,1	69	3,3	55	3,5	50

Kaynak: WEF, Küresel Rekabetçilik Raporları



**1. Temel Gereksinimler;** Türkiye, ağırlığı %36 olan “Temel Gereksinimler” başlığındaki puanını 2009 yılında hesaplanan 4,5’ten 2013 yılında 4,8’e arttırmış ve konumunu 68.sıradan 56.sıraya yükseltmiştir. Bu temel faktörün kapsadığı bileşenlerden “Kurumlar” bileşeninde Türkiye’nin 88.sıradan 56.sıraya yükseldiği görülmektedir. Buna karşın en düşük performansın gösterildiği “Makro Ekonomik İstikrar” alt bileşeninde bir önceki yılda 55.sırada yer alan Türkiye’nin 76.sıraya gerilemiş olduğu görülmektedir. Bu alt başlıktaki dezavantajlı durum Türkiye’nin “Temel Gereksinimler” başlığındaki konumunu olumsuz etkilemektedir. “Makroekonomik çevre”, Türkiye’nin rekabet gücü açısından en zayıf noktalarından biridir.

**2. Verimlilik Arttırıcı Faktörler;** Türkiye’nin rekabet gücü hesaplamasında ağırlığı %50 olan “Verimlilik Arttırıcı Faktörler” başlığındaki 4,4 olan puanı bir önceki yıl ile aynı kalmış ancak dünya sıralamasındaki yeri 3 sıra gerileme göstererek 45.sıraya yerleşmiştir. Bu başlıktaki en avantajlı alt bileşen “Piyasanın Büyüklüğü” bileşeni olmuştur. Bu bileşende yıllar itibariyle puanda ve sıralamada önemli değişiklikler gözlenmemekte olup son rapora göre Türkiye 16.sıradadır. Piyasanın büyüklüğü, aynı zamanda tüm bileşenler içinde Türkiye’nin en başarılı olduğu alan olmuştur. Bunu ülkenin 43.sırada yer aldığı “Mal Piyasasının Etkinliği” bileşeni takip etmektedir. Türkiye’nin bu başlıktaki en başarısız olduğu bileşen ise “İşgücü Piyasasının Etkinliği”dir. Bu bileşende 130.sıra ile Türkiye dünya ülkeleri arasında son sıralarda yer almakta ve bu başarısızlık hem “Verimlilik Arttırıcı Faktörler” ana başlığında hem de genel olarak rekabet gücü endeksinin hesaplanmasında Türkiye’nin konumunu olumsuz etkilemektedir.

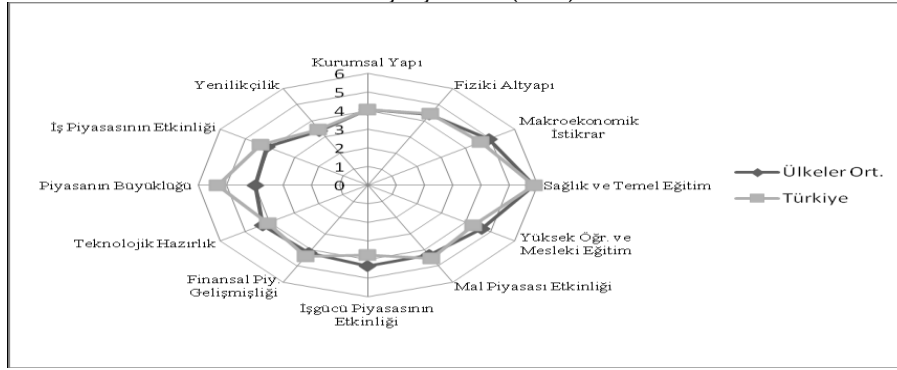
**3. Yenilikçilik ve Çeşitlilik;** Türkiye’nin rekabet gücünün belirlenmesinde ağırlığı %14 olan “Yenilikçilik ve Çeşitlilik” başlığında yıllar itibariyle puanını ve sıralamasını iyileştirdiği ve 47.sırada yer aldığı görülmektedir. Ülkenin “İş Piyasasının Etkinliği” alt bileşeninde nispeten daha başarılı olduğu bir önceki yılda 47.sırada iken 2013-2014 Raporunda 43.sıraya yükseldiği gözlenmektedir. “Yenilikçilik” alt bileşeninde de bir önceki yıl 55.sırada olan Türkiye’nin iyileşme gösterdiği ve 50.sıraya yükseldiği görülmektedir.

Özetle, Türkiye’nin 3 temel faktörden “Verimlilik Arttırıcı” faktörlerde dünya sıralamasında gerileme yaşadığı diğerlerinde ise az da olsa ilerleme kaydettiği görülmektedir. 12 temel bileşen açısından ise Kurumlar, Altyapı, Sağlık ve Temel Eğitim, Yüksek Öğretim ve Mesleki Eğitim, İş Piyasasının Etkinliği ve Yenilikçilik alanlarında iyileşme görülmektedir. Buna karşın Makroekonomik Çevre, Mal Piyasasının Etkinliği, İşgücü Piyasasının Etkinliği, Finansal Piyasaların Gelişmişliği, Teknolojik Hazırlık ve Piyasanın Büyüklüğü başlıklarında gerileme gözlenmektedir. Türkiye en iyi performansı 16. sıra ile “Piyasanın Büyüklüğü” kaleminde gösterirken en kötü performansı ise 130. sıra ile “İşgücü Piyasasının Etkinliği” bileşeninde göstermiştir.

### 3.2. Türkiye'nin Aynı Gelişmişlik Düzeyindeki Ülkeler İle Karşılaştırması

Bu bölümde Türkiye aynı gelişmişlik düzeyine sahip olan yani “Verimlilik Temelli Ekonomiden Yenilikçilik Temelli Ekonomiye Geçiş” aşamasında olan ülkeler ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada bu kategorideki 21 ülke performansının ortalama değeri kullanılmıştır.

**Grafik: 2 Türkiye'nin Aynı Gelişmişlik Düzeyindeki Ülkeler İle Karşılaştırması (2013)**



Kaynak: WEF (2013), Küresel Rekabetçilik Raporu 2013–2014 verilerinden oluşturulmuştur.

Grafik 2’de Türkiye ile rekabet gücünün 12 bileşeninin ortalaması bakımından karşılaştırma görülmektedir. Türkiye, “Piyasanın Büyüklüğü” bileşeni bakımından içinde bulunduğu gruptaki ülkelerin ortalamasından önemli ölçüde ileridedir. En dezavantajlı olduğu bileşen ise “İşgücü Piyasasının Etkinliği”dir. Aşağıda her bir bileşen açısından ayrı ayrı Türkiye’nin rekabet gücü gruptaki ülkeler ile karşılaştırılacaktır.

#### 3.2.1. Kurumlar Bileşeni

Kurumlar bileşenini oluşturan alt bileşenler bakımından karşılaştırma Tablo:4’te verilmiştir. Tablodan görüldüğü gibi Türkiye, Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması, Yargının Bağımsızlığı, Terörizmin İş Hayatına Maliyeti, Organize Suçlar ve Kurumsal Yönetimlerin Etkinliği olmak üzere 4 alt bileşende grup ülkelerinin ortalamasının altında kalmış, diğer alt bileşenlerde ise ortalamanın üzerinde bir performans sergilemiştir. “Kurumlar” bileşenindeki en dezavantajlı alt bileşen Terörizmin İş Hayatına Maliyeti alt bileşenidir. Bu bileşende Türkiye dünya ülkeleri arasında da 129.sırada olarak oldukça gerilerde yer almaktadır. En avantajlı bileşen ise dünya sıralamasında da 26.sırada yer aldığı Organize Suçlar alt bileşenidir.

**Tablo: 4 Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Grup Ülkeleriyle Kurumlar Karşılaştırması**

Kurumlar	Ortalama	Türkiye
Mülkiyet Hakları	4,35	4,7
Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması	3,83	3,6
Kamu Fonlarının Çevrimi	3,47	3,6
Politikacılara Duyulan Güven	2,91	3,6
Usulsüz Ödemeler ve Rüşvet	4,31	4,5
Yargının Bağımsızlığı	3,9	3,4
Devlet Görevlilerinin Seçiminde Ayrımcılık	3,12	3,4
Devlet Harcamalarında İsraf	3,16	4,1
Hükümet Düzenlemelerinin Zorluğu	3,32	3,5
Uyuşmazlıkların Çözümünde Yasal Çerçevenin Etkinliği	3,6	3,9
Zorunlu Düzenlemelerde Yasal Çerçevenin Etkinliği	3,4	3,9
Devlet Politikalarının Şeffaflığı	4,26	4,6
Terörizmin İş hayatına Maliyeti	5,77	4,1
Suç ve Şiddetin İş hayatına Maliyeti	4,58	4,6
Organize Suçlar	5,2	4,6
Polis Teşkilatının Güvenilirliği	4,31	4
Firmaların Etik Davranışları	4,19	4,2
Denetim ve Raporlama Standartlarının Etkinliği	4,91	5
Kurumsal Yönetimlerin Etkinliği	4,62	4,4
Azınlık Payına Sahip Hissedarların Korunması	4,23	4,3
Yatırımcıları Korumak İçin Alınan Tedbirler	5,32	5,7

### 3.2.2. Altyapı Bileşeni

“Fiziki Altyapı” bileşeninde dünya sıralamasında 49.sırada olan Türkiye içinde bulunduğu gelişmişlik düzeyindeki ülkeler ile karşılaştırıldığında 22 ülke içerisinde 12.sırada yer almaktadır. Bu bileşenin kapsadığı göstergeler açısından karşılaştırma yapıldığında ise Genel Olarak Altyapının Kalitesi, Karayolları Altyapısının Kalitesi, Hava Taşımacılığının Kalitesi ve Havayoluyla Taşınan Yolcu Sayısı bakımından karşılaştırma grubu ülkeler ortalamasının üzerindedir (Tablo 5). Özellikle Havayoluyla Taşınan Yolcu Sayısı bakımından dünya sıralamasında da oldukça başarılı olduğu söylenebilir(20.sıra). Buna karşın ülkemiz Mobil Telefon Aboneliği bakımından gruptaki ülkelerin ortalamasından oldukça geride olan Türkiye, Elektrik Arzının Kalitesi bakımından da, Dünya sıralamasında 77. kendi grubundaki ülkeler arasında ise 17.sırada yer alarak başarısız bir performans göstermektedir.

**Tablo: 5 Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Grup Ülkeleriyle Altyapı ve Makroekonomik Çevre Bakımından Karşılaştırma**

Altyapı	Ortalama	Türkiye
Genel Olarak Alt Yapının Kalitesi	4,50	5,1
Karayolları Altyapısının Kalitesi	4,02	4,9
Demiryolu Altyapısının Kalitesi	3,27	3,1
Liman Altyapısının Kalitesi	4,46	4,3
Hava Taşımacılığı Altyapısının Kalitesi	4,59	5,5
Havayolu ile Taşınan Yolcu Sayısı (km/hafta) (Milyon)	630,82	2.081
Elektrik Arzının Kalitesi	5,10	4,8
Mobil Telefon Aboneliği (Her 100 milyon kişiye)	138,45	90,8
Sabit Hat (Her 100 milyon kişiye)	24,64	18,6
Makro-Ekonomik Çevre	Ortalama	Türkiye
Bütçe Dengesi (%GSYİH)	-1,59	-1,5
Toplam Yurtiçi Tasarruflar (%GSYİH)	21,37	14,7
Enflasyon (%)	4,77	8,9
Devlet Borcu (%GSYİH)	47,71	36,4
Ülke Kredi Notu(1-100)	58,44	53,3

### 3.2.3. Makroekonomik İstikrar Bileşeni

“Makroekonomik Çevre” bileşeni açısından Türkiye'nin karşılaştırma grubundaki ülkelere göre oldukça gerilerde olduğu görülmektedir. (Tablo 5). Bu bileşende Türkiye'nin en dezavantajlı olduğu gösterge ise Enflasyon Oranıdır. Enflasyon oranı bakımından Türkiye, gruptaki ülkeler arasından dezavantajlı durumda olup en yüksek enflasyon oranına sahiptir. Bu gösterge ile Dünya sıralamasında da 125.sıra ile fiyat istikrarı bakımından oldukça gerilerde yer almaktadır. Bu bileşende Türkiye'nin diğer göstergelere oranla daha iyi bir durumda olduğu Bütçe Dengesi alt bileşeni açısından ise Türkiye gruptaki ülkelerin ortalamasına çok yakın bir performans göstermiş olup 10.sırada yer almaktadır.

### 3.2.4. Sağlık ve Temel Eğitim Bileşeni

“Sağlık ve Temel Eğitim” bileşeninde Dünya ülkeleri arasında 59.sırada olan Türkiye karşılaştırma grubu ülkeler arasında 14.sıradadır. Verimlilik Temelliden Yenilikçilik Temelli Ekonomiye Geçiş aşamasındaki ülkelerin bu bileşende genel olarak başarılı oldukları söylenebilir. Bileşenin kapsamındaki değişkenlere daha detaylı bakıldığında ise avantajlı konular HIV virüsünün yetişkinlerde görülme oranı ve iş hayatına etkisi ile temel eğitime katılım oranının yüksekliğidir. Temel Eğitime Katılma Oranı açısından dünyada 23.sırada olan Türkiye grup içerisinde Uruguay ve Arjantin'in ardından 3.sırada yer almaktadır. Bu avantajlarına karşın beklenen

yaşam süresi ve bebek ölümü oranı açısından Türkiye'nin iyi bir performans sergilediği söylenememektedir. Beklenen yaşam süresinde Dünyada 69.sırada olan Türkiye grup ülkeleri içerisinde oldukça gerilerde,16. sıradadır.

**Tablo: 6 Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Grup Ülkeleriyle Sağlık ve Temel Eğitim Bakımından Karşılaştırma**

Sağlık Ve Temel Eğitim Alt Bileşenleri	Ortalama	Türkiye
Sıtmanın İş Yapabilirliğe Etkisi	1,79	6,5
Sıtma Vakaları (100 milyon kişide)	14,00	0
Veremin İş Yapabilirliğe Etkisi	5,90	6,4
Verem Vakaları (100 milyon kişide)	35,64	24
AIDS'in İş Yapabilirliğe Etkisi	5,59	6,5
AIDS'in Yaygınlığı (%Yetişkin Nüfus)	0,54	0,1
Yeni Doğan Ölümleri (Ölüm/1000 Canlı Doğum)	9,65	11,5
Beklenen Yaşam Süresi (Yıl)	74,90	73,9
Temel Eğitimin Kalitesi	4,23	3,5
Temel Eğitime Kayıt Oranı (%)	88,85	98,9

### 3.2.5. Yüksek Öğrenim ve Mesleki Eğitim

Bu bileşende Türkiye, gruptaki ülkelerle kıyaslandığında yalnızca Yükseköğretime Kayıt oranında ortalamanın üzerinde yer almaktadır. Bu bileşende Dünya sıralamasında 46.sırada olan Türkiye diğer değişkenlerde ise ortalamanın altındadır. Özellikle matematik ve fen bilimleri eğitimi alanında ve yönetim bilimleri okullarının kalitesi bakımından dünyada 101.sıradadır. Grup içindeki ülkeler arasında ise Türkiye'nin bulunduğu konum matematik ve fen bilimleri eğitimde 17. ve yönetim bilimleri alanında 21.sıradadır.

**Tablo: 7 Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Grup Ülkeleriyle Yüksek Öğrenim ve Mesleki Eğitim Bakımından Karşılaştırma**

Yüksek Öğrenim Ve Mesleki Eğitim	Ortalama	Türkiye
Orta Öğretime Kayıt (Toplam %)	95,37	82,1
Yükseköğretim Kayıt (%)	52,17	55,4
Eğitim Sisteminin Kalitesi	3,80	3,4
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitiminin Kalitesi	4,17	3,5
Yönetim Bilimleri Okullarının Kalitesi	4,44	3,8
Okullarda İnternete Erişim	4,89	4,4
Araştırma ve Eğitim Servislerinin Elverişliliği	4,46	4,2
Personel Eğitiminin Kapsamı	4,13	4

### 3.2.6. Mal Piyasasının Etkinliği

Mal piyasasının etkinliği bileşeninde Türkiye'nin gruptaki ülkelerin ortalamasından belirgin olarak avantajlı olduğu konular İş Kurmak İçin Gereken Gün Sayısıdır. Grupülkelerinde ortalama yaklaşık 22 günde iş kurmak mümkün iken Türkiye'de bu sayı 6'dır. Grup ülkelerinden Macaristan'da 5 gün iş kurmak için yeterliken bu alanda en dezavantajlı ve iş kurma prosedürlerinin en fazla olduğu Brezilya'da bu süre 119 gündür. Bu bileşende Türkiye Dünya sıralamasında

16.sırada yer almakta ve iyi bir konumda bulunmaktadır. Yine yerel rekabetin yoğunluğu bakımından Türkiye ortalamasının altında ve avantajlı durumdadır. Dünya sıralamasında da 15.sırada yer almaktadır. İthalatın GSYİH içindeki oranı ise ülkelerin ortalamasından oldukça düşük olup bu konuda da avantajlı görünmektedir. Ancak dünya sıralamasında 116.sırada yer almaktadır. Kar üzerinden alınan vergi ve gümrük vergisi oranı bakımından da ortalamasının altındadır. Gruptaki ülkeler içerisinde vergi oranları konusunda en avantajlı ülkeler 0,8 puan ile grupta yer alan Hırvatistan dışındaki AB ülkeleridir.

**Tablo: 8 Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Grup Ülkeleriyle Mal Piyasasının Etkinliği Bakımından Karşılaştırma**

Mal Piyasasının Etkinliği	Ortalama	Türkiye
Yerel Rekabetin Yoğunluğu	5,04	5,8
Pazar Hâkimiyetinin Boyutu	3,78	4,3
Anti-Tekel Politikaların Etkinliği	4,06	4,6
Vergilendirmenin Boyutu ve Etkisi	3,70	3,5
Toplam Vergi Oranı (%Kar)	45,24	41,26
İş Kurmak İçin Gereken Prosedürlerin	6,95	6
İş Kurmak İçin Gereken Gün Sayısı	21,81	6
Tarımsal Politikaların Maliyeti	3,86	3,9
Ticaret Sınırlamalarının Yaygınlığı	4,37	4,1
Ticaret Tarifeleri (% Gümrük Vergisi)	6,53	5,1
Yabancı Payının Hâkimiyeti	4,95	4
Doğrudan Yabancı Yatırım	4,53	4,8
Gümrük Prosedürlerinin Zorluğu	4,18	3,8
İthalat/GSYİH	57,00	32,1
Müşteri Odağının Derecesi	4,66	5,3
Tüketici Bilinci	3,50	3,3

### 3.2.7. İşgücü Piyasasının Etkinliği

Türkiye işgücü piyasasının etkinliği başlığında oldukça dezavantajlı konuma sahiptir. Dünya ülkeleri arasında oldukça geri sıralarda 130.sırada yer almaktadır. Karşılaştırma grubundaki ülkeler arasında da Uruguay ve Arjantin'den sonra en dezavantajlı ülke olup 21.sırada yer almaktadır. İşgücü piyasası ile ilgili Türkiye'nin en zayıf olduğu alan Kadınların İşgücü Piyasasındaki Yeridir. %40 oranı ile dünyada 134.sırada olup gruptaki ülkeler içerisinde de Lübnan ve Umman'dan sonra en düşük performansı göstermektedir. Bu alt bileşende en iyi performans gösteren ülke %95 ile Litvanya'dır. İşsizliğin maliyeti de Türkiye'nin geri sıralarda olduğu diğer bir bileşendir. Dünyada 128.sırada olan Türkiye gruptaki ülkeler içinde de Arjantin'den sonra en zayıf ülke konumundadır. Türkiye'nin işgücü piyasası açısından en iyi performans gösterdiği alanlardan biri ücretlerin belirlenmesindeki esnekliktir. Dünya'da 32.sırada olan Türkiye bu bileşende gruptaki ülkeler ortalamasının üzerinde bir performans göstermiş ve 9.sırada yer almıştır. Bu alanda en iyi performans gösteren grup ülkesi Estonya'dır.

**Tablo: 9 Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Grup Ülkeleriyle İşgücü Piyasasının Etkinliği Bakımından Karşılaştırma**

	Ortalama	Türkiye
<b>İşgücü Piyasasının Etkinliği</b>		
İşveren-İşçi İlişkisinde İşbirliği	4,39	4,2
Ücret Belirlemede Esneklik	4,98	5,5
İşe Alma ve İşten Çıkarma Uygulamaları	3,77	4,1
İşsizliğin Maliyeti (Haftalık Ödeme)	16,72	29,8
Çalışmanın Teşvik Edilmesinde Vergilendirmenin Etkisi	3,55	3,3
Ücret ve Verimlilik	4,07	4,1
Profesyonel Yönetimlere Duyulan Güven	4,40	4,3
Ülkenin Yeteneklerin Değerlendirilmesi kapasitesi	3,47	3,3
Ülkenin Beyin Göçü Alma Kapasitesi	3,38	3,2
Kadınların İşgücü Piyasasındaki Yeri (Erkeklere Göre)	0,74	0,4

### 3.2.8. Finansal Piyasaların Gelişmişliği

“Finansal Piyasaların Gelişmişliği” bileşeninde Türkiye, dünya ülkeleri arasında 45.sıradadır. Özellikle Bankaların İstikrarı (20.sıra) ile Finansal Hizmetlere Erişim(28.sıra) ve bu hizmetlerin karşılanabilirliği (28.sıra) alanlarında dünyada oldukça avantajlı bulunmaktadır. En başarısız alan ise Yasal Haklar Endeksidir (101.sıra). Grup ülkeleri içinde ise Yasal Haklar Endeksi ve Risk Sermayesinin Varlığı bileşeni dışında tüm alanlarda ülkeler ortalamasının üzerindedir. Yasal haklar alanında 22 ülke arasında Türkiye 16.sıradadır. Yasal haklar konusunda en iyi durumda olan ülkeler 10 puan ile Letonya ve Malezya’dır. Risk Sermayesinin varlığı alanında ise Türkiye grup ülkeleri içinde 16.sıradadır. Bu bileşende en iyi performans gösteren ülke 4 puan ile Malezya’dır.

**Tablo: 10 Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Grup Ülkeleriyle Finansal Piyasaların Gelişmişliği Bakımından Karşılaştırma**

<b>Finansal Piyasaların Gelişmişliği</b>	Ortalama	Türkiye
Finansal Hizmetlere Erişim	4,74	5,4
Finansal Hizmetlerin Karşılanabilirliği	4,43	5,1
Yerel Hisse Senedi Piyasası Aracılığı İle Finansman	3,29	4,2
Fonlara Erişimin Kolaylığı	2,95	3,1
Risk Sermayesinin Varlığı	2,79	2,5
Bankaların İstikrarlılığı	5,38	6
Menkul Kıymetler Borsası Düzenlemeleri	4,47	4,9
Yasal Haklar Endeksi (1-10)	5,81	4

### 3.2.9. Teknolojik Hazırlık

WEF'in Raporuna göre Türkiye'nin “Teknolojik Hazırlık” bileşeninde dünya sıralamasındaki yeri 58.sıradır. Bu başlıkta en avantajlı durum firmaların

Teknolojiye Adaptasyon Seviyesidir (37.sıra). İnternet Kullanıcı Sayısı ve Cep Telefonu Abonelikleri bakımından ise 73. sıra ile pek başarılı sayılmamakta olup bu alanlar Türkiye'nin Teknolojik Hazırlık ana bileşenindeki konumunu aşağı çeken konulardır.

**Tablo: 11 Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Grup Ülkeleriyle Teknolojik Hazırlık Bakımından Karşılaştırma**

Teknolojik Hazırlık	Ortalama	Türkiye
Son Teknolojinin Varlığı	5,10	5,4
Firmaların Teknolojiye Adaptasyon Seviyesi	4,82	5,3
Doğrudan Yabancı Yatırım ve Teknoloji Transferi	4,79	4,9
İnternet Kullanıcı Sayısı /100 kişi	60,39	45,1
Geniş Bantlı İnternet Abone Sayısı/100 kişi	14,36	10,5
İnternet Bant Genişliği (Kb/Kişi)	32,40	40,3
Genişbantlı Cep Telefonu Abone Sayısı/100 kişi	30,98	16,3

Karşılaştırma grubu açısından bakıldığında ise Türkiye, yine internet kullanıcı sayısı ile internet ve cep telefonu abonelikleri konularında ortalamanın altında kalmıştır. Bu başlıktaki en avantajlı bileşen ise grup içerisinde 4.sırada olduğu Firmaların Teknolojiye Adaptasyon Seviyesidir.

### 3.2.10. Piyasanın Büyüklüğü

Türkiye'nin bütün bileşenler içinde en avantajlı olduğu alt endeks piyasa büyüklüğüdür. Türkiye 5,3 puan ile dünya sıralamasında 16.sırada yer almaktadır. Grup ülkeleri içinde ise Piyasa Büyüklüğü bileşeninde Rusya Federasyonu, Brezilya ve Meksika'nın ardından 4.sırada yer almaktadır. Alt bileşenler açısından değerlendirildiğinde ise Dış Pazar Büyüklüğünde Türkiye'nin Brezilya ile aynı puan ile 6.sırada olduğu bu alanda grupta en avantajlı ülkenin Rusya Federasyonu olduğu görülmektedir.

**Tablo: 12 Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Grup Ülkeleriyle Piyasanın Büyüklüğü Bakımından Karşılaştırma**

Piyasanın Büyüklüğü	Ortalama	Türkiye
İç Pazar Büyüklüğü Endeksi (1-7)	3,70	5,2
Dış Pazar Büyüklüğü endeksi (1-7)	4,74	5,6
GSYİH (Milyar \$)	480,59	1.123,40
İhracat (%GSYİH)	57,40	24,5

İhracatın GSYİH içindeki payı açısından ise Türkiye'nin ortalamanın hemen hemen yarısı seviyesinde olduğu görülmektedir. Grupta bu alanda en iyi performans %102 oranı ile Seyşellerdir, en düşük performans ise %11,7 ile Brezilya'dır. Seyşeller dünyada 6.sırada, Brezilya ise 145.sırada yer almaktadır. GSYİH değeri açısından, Türkiye gruptaki ülke ortalamasının çok üzerinde olup 4.sıradadır. Rusya Federasyonu 1.sırada, Seyşeller ise son sırada yer almaktadır.



### 3.2.13. İş Piyasasının Gelişmişliği

İş piyasasının gelişmişliği alt endeksinde Türkiye 43.sıradadır. Bu endeks kapsamında iç tedarikçi miktarı ve uluslararası dağıtımın kontrolü bileşenlerinde dünya genelinde ön sıralardadır. İç tedarikçi miktarında Türkiye, Brezilya ve Malezya ile aynı puanı alarak en başarılı ülke durumundadır. Türkiye İş piyasasının gelişmişliği açısından rekabet üstünlüğünün yapısı ve yetki devrinde gönüllülük konularında ortalamanın altında diğer başlıklarda ise başarılı durumdadır.

**Tablo: 12 Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Grup Ülkeleriyle İş Piyasasının Gelişmişliği Bakımından Karşılaştırma**

İş Piyasasının Gelişmişliği	Ortalama	Türkiye
İç Tedarikçi Miktarı	4,64	5,3
İç Tedarikçi Kalitesi	4,60	4,7
Kümelene Gelişiminin Durumu	3,72	4,4
Rekabet Üstünlüğünün Yapısı	3,65	3,3
Değer Zinciri Genişliği	3,85	4,1
Uluslararası Dağıtımın Kontrolü	4,12	4,6
Üretim Aşamalarının Gelişimi	4,05	4,6
Pazarlama Alanının Genişliği	4,43	4,7
Yetki Devrinde Gönüllülük	3,86	3,6

### 3.2.12. Yenilikçilik

Yenilikçilik alt endeksinde Türkiye 3,5 puanla dünya genelinde 50.sırada yer almaktadır. Bu kapsamda Türkiye'nin en avantajlı olduğu alan ileri teknoloji ürünlerinin devlet tarafından teminidir (23.sıra) En başarısız konu olan mühendis ve bilim adamlarının varlığı alanında Türkiyenin sırası 68'dir. Ancak bu bileşende gruptaki ülkelerin ortalamasının üzerinde performans göstermiştir. Yine ileri teknolojik ürünlerin devletçe temini(4.sıra), ve yaratıcılık kapasitesi(7.sıra) bakımından yine Türkiye'nin başarılı olduğu söylenebilir. Diğer alanlarda ise gruptaki ülke ortalamasının gerisinde kalmıştır.

**Tablo: 14 Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Grup Ülkeleriyle Yenilikçilik Bakımından Karşılaştırma**

Yenilikçilik	Ortalama	Türkiye
Yaratıcılık Kapasitesi	3,63	3,8
Bilimsel Araştırma Enstitülerinin Kalitesi	4,06	3,7
Firmaların Ar-Ge Harcamaları	3,21	3,1
Ar-Ge'de Üniversite ve Endüstri İşbirliği	3,92	3,9
İleri Teknoloji Ürünlerin Devletçe Temini	3,42	4,1
Mühendis ve Bilim Adamlarının Varlığı	4,01	4,4
Patent Başvuruları	8,46	6,6

İleri teknolojik ürünlerin temini alanında Türkiye 4.sıradadır. Bu bileşende Malezya 1. Sırada Lübnan ise son sıradır. Yaratıcılık kapasitesi alanında grup içinde en yüksek puan Malezya'ya en düşük puan ise Hırvatistan'a aittir.

#### 4. Sonuç

Küreselleşme ile birlikte ekonominin tüm alanlarında rekabet baskıları ortaya çıkmış ve bu baskılar hükümetleri de kapsayacak şekilde genişlemiştir. Bununla birlikte ülkelerin uluslararası rekabet gücünün ölçülmesi gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Dünya'da çeşitli kurumlar tarafından ülkelere ilişkin pek çok nitel ve nicel gösterge yardımıyla farklı yöntemler kullanılarak rekabet gücü ölçülmeye çalışılmaktadır. Böylece ülkelerin ekonomik büyüme kapasitelerini artırma konusundaki performanslarının belirleyicilerinin ortaya koyulması ve böylece hem iş dünyasının yöneticileri hem de politika uygulayıcıları için bir fikir kaynağı sunulmaktadır.

Çalışmada WEF'in ülkelerin rekabet gücünü ölçmek üzere kullandığı Küresel Gelişmiş Endeksi verileri ile Türkiye'nin rekabet gücü Dünya sıralamasındaki yeri ve içinde bulunduğu gelişmişlik seviyesindeki ülkeler içindeki durumu açısından karşılaştırılmıştır. Bunun için WEF tarafından yayınlanan Küresel Rekabet Edebilirlik Raporlarından yararlanılmıştır. Rekabet gücü hesaplamasında önce ülkeler KBDGSYİH değerleri dikkate alınarak gelişmişlik düzeylerine göre gruplandırılmakta ve Türkiye buna göre "Verimlilik Temelliden Yenilikçilik Temelliye Geçiş" aşamasında yer almaktadır. Dolayısıyla karşılaştırma, bu gruptaki ülkeler bazında yapılmış ve Türkiye'nin rekabet gücü analiz edilerek zayıf ve güçlü yönleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

WEF'in 2013 yılında yayınladığı 2013-2014 Küresel Rekabet Edebilirlik Raporu'nda Türkiye 148 ülke içerisinde 44.sırada yer almıştır. Türkiye'nin rekabet gücünün yıllar itibariyle iyileşme gösterdiği görülmektedir. Türkiye'nin en avantajlı olduğu alan piyasanın büyüklüğüdür. Bunu mal piyasasının etkinliği ve iş piyasasının etkinliği takip etmektedir. Türkiye'nin en zayıf olduğu bileşen ise 148 ülke içinde 130.sırada yer aldığı İşgücü Piyasasının Etkinliği'dir. Bunu Makroekonomik Çevre takip etmektedir.

Türkiye'nin zayıf olduğu ve geliştirmesi gereken başlıca alanlara detaylı olarak bakıldığında şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır;

Kurumlar bileşeni bakımından; Türkiye'nin yargının bağımsızlığı, kurumsal yönetimlerin etkinliği ve fikri mülkiyet haklarının korunması hususunda zayıf olduğu görülmekte, hukuki altyapıyı güçlendirerek kurumsal kapasitesini artırması gerekmektedir. Altyapı bileşeni bakımından, özellikle demiryolu ve limanlar olmak üzere ulaştırma altyapısının ve enerji arzı kalitesinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Makroekonomik istikrar ise Türkiye'nin en zayıf olduğu alanlardan biridir. Bu kapsamda fiyat istikrarının sağlanması, yurtdışı tasarrufların artırılması gerekmektedir.

Sağlık ve eğitim alanında Türkiye’de okullaşma oranının ve eğitim kalitesinin artırılması ve bebek ölüm oranlarını düşürerek beklenen yaşam süresinin artırılması konusunda önlemler alınmalıdır. Yükseköğrenim ve mesleki eğitim alanında ise, eğitim sisteminin iyileştirilerek eğitimin kalitesinin artırılması ve eğitimde teknolojiden faydalanma konusunda ilerleme kaydedilmesi gerekmektedir. Ayrıca çalışanların hizmetiçi eğitimine de önem verilmelidir.

Mal piyasası bileşeninde Türkiye genel olarak başarılı görülmele birlikte tüketicilerin bilinçlendirilmesi konusunda iyileştirmeye gereksinim vardır. İşgücü piyasasının etkinliğibakımından ise özellikle kadınların işgücü piyasasındaki payı açısından oldukça zayıf durumda görünmektedir. Ayrıca genel olarak Türkiye’nin işgücü piyasası ile ilgili sorunu işsizlik ve kayıtdışı istihdamdır. Ülkede bu alanlarda iyileştirme sağlayacak politikalara öncelik verilmelidir.

Teknolojik hazırlık alanında geniş bant teknolojilerine erişim oranının artırılması ve bilgi ve iletişim teknolojilerine etkin erişimin sağlanması gerekmektedir. Yenilikçilik alanında ise, Ar-Ge faaliyetlerine yönelik politikalar uygulanmalı, bu yönde sanayi ile üniversite işbirliği sağlanmalı ve yerli teknolojilerin gelişmesi teşvik edilmelidir.

#### **Kaynaklar**

ADIGÜZEL, M. (2012), “Küresel Rekabet Gücünün Ölçülmesi ve Türkiye Bağlamında Bir Değerlendirme” , Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 37 Temmuz - Ağustos 2013

AYKAÇ, M., PARLAK, Z., ÖZDEMİR, S. (2009), “Küreselleşme Sürecinde Rekabet Gücünün Arttırılması ve Türkiye’de KOBİ’ler”, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2008-24.

GÖKMENOĞLU, S.Muharrem, AKAL, Mustafa, ALTUNIŞIK, Remzi (2012), “Ulusal Rekabet Gücünü Belirleyen Faktörler Üzerine Değerlendirmeler”, Rekabet Dergisi, 2012, 13(3): 3-43.

HERCIU, M., OGREAN, C. (2011), Interrelations Between Economic Freedom, Knowledge Economy And Global Competitiveness – Comparative Analysis Romania and EU Average, Studies in Business and Economics, 6, (2), 46-59.

PORTER, M. (1990), “The Competitive Advantage of Nations”, Harvard Business Review, March-April 1990, ss.72-91.

REINERT, E.S. (1994), “Competitiveness And Its Predecessors – A 500-Year Cross-National Perspective”, MPRA Paper No. 48155. <http://mpa.ub.uni-muenchen.de/48155/>. ErişimTarihi: 01.02.2014.

SCHULLER, B.J., LIDBOM, M. (2009), "Competitiveness of Nations in the Global Economy, Is Europe Internationally Competitive?", *Economics & Management*, 14. Ss.934-939.

SIEBERT, H. , KLODT , H. (1999), "Towards Global Competition: Catalyst and Constraints", OECD, *The Future of Global Economy: Towards a Long Boom?*, p.p.115-138.

TURPANCI, A.E., DUMAN, M.C. (2014), "Küresel Rekabet Edebilirlik Raporu 2013-2014", T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, RYKGM- Ekonomik Analiz ve Değerlendirme Dairesi, Yayın No: 389, Ankara.

ULUENGİN, F., ÖNSEL, Ş., KARAATA, S.(2011), "Türkiye'nin Küresel rekabet Düzeyi, Dünya Ekonomik Forumu Küresel Rekabetçilik Raporu'na Göre Bir Değerlendirme", TÜSİAD-Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu, Sektörel Dernekler Federasyonu Yayını, 1.Basım.

U.S. Department Of Commerce (2012), "The Competitiveness and Innovative Capacity of the United States", January 2012. [http://www.commerce.gov/sites/default/files/documents/2012/january/competes\\_010511\\_0.pdf](http://www.commerce.gov/sites/default/files/documents/2012/january/competes_010511_0.pdf), Erişim Tarihi: 03.12.2013.

WANG, T.Y, LEE, H.Y, ZAMORA, E.A, TALISAYON, S.D., SUPANGCO, V.T., GUTIERREZ, B.P.B., PATALINGHUG, E.E. (2004), "A Research Framework for Evaluating the Competitiveness of Developing Countries: An Example of the Philippines", *Asia Pacific Management Review* (2004) 9(2), 301-321.

WEF (2013), "The Global Competitiveness Report 2012-2013" Full Data Edition, World Economic Forum.

VERNER, T. (2015), "The Effect of Economic Freedom on National Competitiveness: Causality from a Panel of Countries", *Journal of Economics, Business and Management* Vol. 3, No. 1, pp. 150-155.